

Ілляшенко Сергій Миколайович,

д.е.н, професор, завідувач кафедри маркетингу Сумського державного університету

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ВНЗ ЯК ЗАПОРУКА ЙОГО ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ: СУТНІСТЬ, СТРУКТУРА, ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ

У статті розкрито сутність і зміст інтелектуального капіталу вищого навчального закладу як економічної категорії. Визначена його структура, сформована критеріальна база і розроблені методичні підходи до його оцінки як у комплексі, так і за окремими його підсистемами й елементами.

Ключові слова: інтелектуальний капітал ВНЗ, інноваційний розвиток, підсистеми і елементи капіталу, оціночні критерії, методика оцінки.

Розвиток НТР наприкінці ХХ сторіччя поклав початок формуванню основ економіки знань, коли інформація й знання стають основними засобами й предметом суспільного виробництва. Вони також є обмежуючим фактором розвитку (в індустріальній економіці це капітал) і заміщають працю як джерело доданої вартості. При цьому інформація й знання (інтелектуальний капітал) усе більшою мірою визначають конкурентоспроможність як окремих підприємств, так і національних економік у цілому. Здатність до створення, використання й збільшення інтелектуального капіталу все більшою мірою визначають економічну міць держави, добробут і якість життя її народу.

Одну з найважливіших ролей у формуванні, розвитку й реалізації інтелектуального капіталу (ІК) відіграє вища освіта, яка безпосередньо формує людський капітал (ЛК) і опосередковано через нього впливає на формування організаційного (ОК) і інтерфейсного (ІНК) капіталів як основних підсистем ІК [1]. Її головне завдання – підготувати фахівців, здатних і бажаючих створювати й сприймати зміни й нововведення [2]. Саме здатність ефективно продукувати нові найсучасніші знання і доносити їх до споживачів (студентів та слухачів), формувати нові генерації висококваліфікованих фахівців і адаптувати їх до мінливих вимог ринку визначають конкурентоспроможність національної системи освіти і конкретних вищих навчальних закладів (ВНЗ).

У цих умовах актуальним є аналіз стану і перспектив посилення інтелектуального капіталу конкретних ВНЗ для визначення їх сильних і слабких сторін у наявних умовах становлення інформаційної економіки (з урахуванням перспектив їх розвитку) з метою розроблення дієвих рекомендацій для посилення конкурентних позицій цих ВНЗ на ринку освітніх послуг.

Слід зазначити, що проблематика інформаційної економіки досліджується у роботах зарубіжних і вітчизняних фахівців, серед яких слід згадати Брукінга Е., Іноземцева В.Л., Кастельса М., Мельника Л.Г., Нижегородцева Р., Тоффлера Е. та ін. [3-14]. Ними сформовано категорійний апарат інформаційної економіки, визначено основні її риси.

Питання оцінки і посилення потенціалу вищої освіти взагалі і ВНЗ як її основних елементів (у тому інтелектуальної складової потенціалу), державного регулювання потенціалу вищої освіти розглянуті у роботах Геєця В.М., Іванова Ю.В., Кременя В.Г., Оболенської Т.С., Панкрухіна А.П., Пасінович І.І., Решетілової Т.Б., Семенюк С.Б.,

Старостиної А.О. [2, 14-21] та ін. Окрім того, у різноманітних системах визначення рейтингу ВНЗ, які останніми роками набувають все більшої популярності, інтелектуальній складовій потенціалу ВНЗ приділяється значна увага. Проте, незважаючи на численні наукові і прикладні напрацювання, питанням оцінки інтелектуального капіталу ВНЗ приділяється недостатньої уваги. В основному він розглядається з позицій ресурсного підходу як певна сукупність інтелектуальних ресурсів і значно менше як здатність реалізувати ці ресурси, тобто потенціал інтелектуального капіталу. Окрім того, існує неоднозначне тлумачення структури інтелектуального капіталу ВНЗ й підходів до його оцінки ускладнює управління його реалізацією й розвитком, приводить до вибору неадекватних існуючим умовам стратегій розвитку. Вирішення цих проблем дасть можливість цілеспрямовано формувати й розвивати інтелектуальний капітал ВНЗ, оптимізувати систему його управління, знизити ступінь ризику й підвищити обґрунтованість і оперативність управлінських рішень, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності вітчизняної системи освіти і конкретних ВНЗ.

Таким чином, метою даної статті є розкриття сутності і змісту інтелектуального капіталу ВНЗ як економічної категорії, визначення його структури, розроблення критеріальної бази і методичних підходів до його оцінки.

Узагальнення поглядів вітчизняних і зарубіжних науковців [3, 4, 7, 9-11] на сутність і зміст категорії «інтелектуальний капітал» стало підставою для формування її авторського бачення [1] стосовно ВНЗ як сукупності інтелектуальних ресурсів і здатностей до їх реалізації, які забезпечують умови тривалого розвитку ВНЗ на основі генерації, накопичення і використання інформації і знань (фактів і правил).

У загальному випадку до інтелектуального капіталу ВНЗ слід відносити інформаційні, інтелектуальні та інші нематеріальні й матеріальні активи, які містять:

- знання та досвід науково-педагогічних працівників (викладачів, наукових та інженерно-технічних працівників, навчально-допоміжного персоналу, керівників);
- ліцензії та документи про акредитацію окремих спеціальностей і ВНЗ у цілому;
- засвідчену сертифікатами відповідність освітніх послуг ВНЗ вітчизняним і міжнародним стандартам освіти, наприклад, розвинених країн, що забезпечує визнання ними дипломів про вищу освіту;
- наукову інформацію (монографії, звіти про НДДКР, наукові статті тощо);
- навчально-методичну інформацію (робочі програми, підручники та навчальні посібники, методичні вказівки, тести тощо);
- корпоративну культуру і соціально-психологічний клімат у ВНЗ та його підрозділах;
- налагоджені зв'язки зі своїми контрагентами (абітурієнтами, освітніми закладами, що їх готують, посередниками, у тому числі іноземними, у наданні освітніх послуг, підприємствами та установами, що забезпечують працевлаштування випускників і т.д.), а також представниками контактних аудиторій (засобами масової інформації, кредитно-фінансовими установами, політичними рухами, органами влади тощо), налагоджена і перевірена часом система працевлаштування;
- економічну інформацію (маркетингову, відомості про економічних контрагентів ВНЗ, наприклад, про фірми, що здійснюють набір студентів за кордоном, техніко-економічні характеристики навчального, дослідного та виробничого обладнання, технології тощо);
- права власності ВНЗ та його працівників на продукцію інтелектуальної праці

Розділ 4 Проблеми управління інноваційним розвитком

(ноу-хау, патенти, зареєстровані торговельні марки, «розкручені» бренди, промислові зразки і т.п.);

- програмне, інформаційне та ін. забезпечення комп'ютерних інформаційних систем (ІС);
- наукомісткі вироби та послуги, технології їх виробництва;
- засоби комунікації та зв'язку, інформаційні системи та технології управління (переважно комп'ютерні);
- імідж та ділову репутація ВНЗ.

Не претендуючи на вичерпність, автором визначено зміст інтелектуального капіталу ВНЗ (табл. 1).

Таблиця 1 – Структура інтелектуального капіталу ВНЗ

Складові	Елементи складових
Знання та досвід:	знання та досвід науково-педагогічних та ін. працівників (у т.ч. як фактичні, так і підтверджені дипломами та атестатами про наявність відповідно наукових ступенів та вчених звань)
	державні та ін. відзнаки працівників
	корпоративна культура та соціально-психологічний клімат у ВНЗ
Документація та права:	наукова, навчально-методична, технічна, технологічна і т.п. документація
	права власності на патенти, торгові марки, промислові зразки, ноу-хау, товарні знаки тощо
	ліцензії та сертифікати відповідності стандартам освіти
Наукомістка продукція:	вироби
	послуги
	технології
Інформаційні системи та технології:	засоби комунікації та зв'язку
	інформаційні системи і технології
	інформаційне, програмне, технічне та ін. забезпечення інформаційних систем
Інформація та зв'язки:	економічна інформація
	зв'язки з економічними контрагентами, контактними аудиторіями і т.п.
	імідж, репутація

Аналіз і оцінка інтелектуального капіталу ВНЗ необхідні для визначення можливих перспектив розвитку ВНЗ і оптимізації вибору конкретних його напрямків.

Враховуючи результати досліджень автора щодо визначення структури і змісту інтелектуального капіталу господарських систем [1], у складі інтелектуального капіталу ВНЗ слід виділяти дві частини:

- ресурсну, як сукупність інтелектуальних ресурсів;
- потенційну, тобто можливість і здатність ефективно реалізувати інтелектуальний капітал.

З цього погляду структуру інтелектуального капіталу слід розглядати так, як це

подано у табл. 2.

Таблиця 2 – Ресурсна і потенційна частини інтелектуального капіталу ВНЗ (фрагмент)

Ресурси	Потенціал
<ul style="list-style-type: none"> - знання та досвід науково-педагогічного персоналу; - наукові видання; - навчально-методичні видання; - навчально-методична, технічна, технологічна і т.п. документація; - права власності на патенти, торгові марки, промислові зразки, ноу-хау, товарні знаки; - ліцензії та сертифікати відповідності стандартам освіти; - засоби комунікації та зв'язку; - інформаційні системи і технології; - інформаційне, програмне, технічне та ін. забезпечення інформаційних систем; - економічна інформація 	<ul style="list-style-type: none"> - підготовка фахівців сучасних спеціальностей, що користуються попитом на ринку; - швидке реагування на зміни споживацьких переваг; - виконання держбюджетних, госпрозрахункових та за зарубіжними грантами науково-дослідних робіт; - наукомісткі вироби, послуги, технології; - зв'язки з економічними контрагентами, контактними аудиторіями і т.п.; - імідж ВНЗ у абітурієнтів та студентів, на підприємствах та установах, де працюють випускники, репутація у широких кіл громадськості; - соціально-психологічний клімат у ВНЗ; - корпоративна культура

Згідно з [1] виділяють три підсистеми інтелектуального капіталу суб'єкта господарювання: людський (особистісний), організаційний (структурний), інтерфейсний (споживчий).

Узагальнюючи інформацію табл. 1-2 і враховуючи [1], структуру інтелектуального капіталу ВНЗ можна зобразити таким чином (рис. 1).

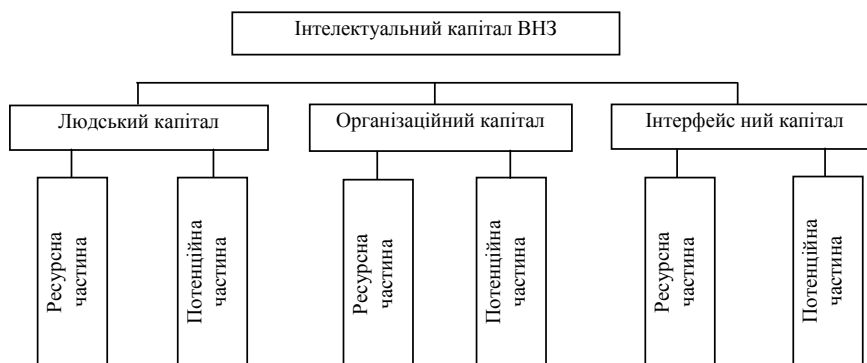

Рисунок 1 – Структура інтелектуального капіталу ВНЗ

Розглянемо детальніше показники, за якими слід виконувати оцінку елементів ресурсних та потенційних складових підсистем інтелектуального капіталу ВНЗ.

Людський капітал.

Ресурсна частина інтелектуального капіталу. Знання та досвід науково-педагогічного персоналу можна оцінити показниками: відповідності освіти профілю діяльності (наприклад, дисциплінам, які викладаються), рівня кваліфікації (науковий ступінь та вчене звання), виробничого (науково-педагогічного) стажу (загального та відповідно до профілів наукової і освітньої діяльності).

Окрім того, для оцінки доцільно застосовувати і показники, що характеризують наявність досвіду проведення наукових досліджень та викладання за кордоном чи у провідних вітчизняних ВНЗ, членство у вітчизняних та іноземних професійних (наукових) спілках та асоціаціях, фахових радах, наявність престижних премій та звань, робота у закордонній фірмі, проходження курсів підвищення кваліфікації та стажування і т.п. Про високий рівень людського капіталу ВНЗ свідчить наявність спецрад із захисту кандидатських і докторських дисертацій тощо.

Оцінити моральні цінності й культуру праці можна в основному опосередковано: авторитетом викладачів і співробітників серед студентів та колег, у т.ч. з інших ВНЗ, бажанням абітурієнтів (у т.ч. іноземних) навчатися саме у даному ВНЗ, відсутністю претензій і позовів з боку споживачів освітніх та науково-дослідних послуг, оптимальністю трудових дій і т.п. Їх можна також оцінити показниками поведінки на роботі й у побуті, обов'язковістю у відносинах зі студентами, колегами й діловими партнерами, організації робочого місця й т.д.

Перелічені показники характеризують в основному ресурсну частину людського капіталу, їх доцільно порівнювати з аналогічними показниками лідерів на ринку освітніх послуг (з урахування профілю ВНЗ).

Потенційна частина людського капіталу. Про її рівень свідчить наявність науково-дослідної тематики, що виконується за господарськими угодами, за держзамовленням, виконання досліджень за зарубіжними грантами тощо. Оцінити потенціал людського капіталу ВНЗ також можна показниками цитування наукових праць викладачів та співробітників (особливо таких, що входять до бази SCOPUS), захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора чи кандидата наук, кількістю призових місць студентів на олімпіадах та наукових конкурсах загальнодержавного та міжнародного рівнів, присутністю викладачів та співробітників у різного роду рейтингах, частотою їх залучення для опонування дисертацій, проведення ліцензійних та акредитаційних експертиз тощо. Наявність творчих здібностей персоналу ВНЗ можна оцінити показниками раціоналізаторської й винахідницької активності, які характеризують схильність до генерування нових знань.

Організаційний капітал.

Ресурсна частина організаційного капіталу. Велика кількість монографій, наукових публікацій викладачів, співробітників та студентів у провідних фахових журналах, розроблених викладачами підручників та навчальних посібників з грифом МОН України (а також виданих за кордоном), методичних розробок (вказівки, кейси, тести, пакети завдань тощо) свідчать про високий рівень організаційного капіталу, особливо якщо вони стосуються сучасних та перспективних напрямків наукових досліджень і професій, фахівці з яких користуються попитом на ринку.

Про високий рівень організаційного капіталу свідчить забезпеченість студентів навчальною літературою (у тому числі на електронних носіях), що є в наявності у бібліотеці ВНЗ, можливість доступу через електронні системи зв'язку до провідних вітчизняних та іноземних бібліотек тощо.

Права власності на патенти, промислові зразки, ноу-хау, товарні знаки та ін. свідчить не тільки про високий рівень організаційного капіталу ВНЗ, а і про рівень його правової захищеності. Для їх оцінки доцільно застосовувати вартісні показники: витратний метод, метод доходів (звільнення від роялті), метод аналогій, визначення ринкової вартості.

Рівень оснащення конкретного ВНЗ (особливо навчального процесу) сучасними засобами комунікації та зв'язку (які, наприклад, дозволяють навчати за дистанційною формою) можна оцінити шляхом порівняння з кращими ВНЗ, які працюють на ринку.

Рівень використання інформаційних систем і технологій доцільно оцінювати шляхом аналізу відповідності нормативам вищої освіти, а також часткою навчальних дисциплін, при викладанні яких використовують інформаційні системи і технології. Його можна визначити шляхом порівняння з ВНЗ - лідерами на ринку освітніх послуг (вітчизняному чи зарубіжному). Побічним чином його можна визначити за допомогою показників інформатизації процесів навчання, виконання індивідуальних завдань (курсівих робіт та проєктів, ОДЗ тощо), перевірки рівня знань тощо.

Рівень інформаційного, програмного, технічного та ін. забезпечення інформаційних систем можна визначити за допомогою коефіцієнтів їх прогресивності, оновлюваності тощо. Окрім того, доцільним уявляється порівняння техніко-економічних параметрів програм, комп'ютерної техніки, інформаційних баз даних і знань з кращими зразками чи з тими, що застосовують (використовують) лідери на ринку.

Потенційна частина організаційного капіталу. Частка студентів сучасних спеціальностей, орієнтованих на новітні технології і інформатизацію діяльності майбутніх фахівців, у їх загальній кількості прямо характеризує здатність реалізувати інформаційне оснащення ВНЗ (інформацію про потреби та запити споживачів – абітурієнтів та роботодавців, наявні наукові розробки, сучасне дослідне і навчальне обладнання, навчально-методичне забезпечення тощо) і свідчить про високий організаційний капітал. Реалії сьогодення вимагають швидкого реагування на зміну потреб ринку праці, що потребує внесення у зміст навчальних дисциплін, введення нових дисциплін, розроблення курсів з перепідготовки фахівців. Тому здатність швидко зреагувати на вимоги ринку є одним з основних критеріїв оцінки рівня організаційного капіталу. Швидкість адаптації, враховуючи специфіку освітньої діяльності, прямо залежить від мобільності кадрового, наукового, навчально-методичного забезпечення, технічного та інформаційного оснащення.

Наявність ліцензій та сертифікатів відповідності освітнім стандартам (у тому числі зарубіжних), рівень акредитації ВНЗ свідчать про здатність готувати фахівців найвищого рівня якості, державні гарантії якості освіти, підвищують імідж ВНЗ і престиж його диплома, збільшують приплив абітурієнтів та слухачів, підвищують конкурентоспроможність ВНЗ. Оцінка може виконуватися за якісними і кількісними показниками. До останніх можна віднести, наприклад, частку спеціальностей, акредитованих за IV рівнем акредитації, частку спеціальностей, що передбачають сертифікацію фахівців за міжнародними стандартами тощо.

Інтерфейсний капітал.

Сталі налагоджені зв'язки з економічними контрагентами ВНЗ, представниками контактних аудиторій тощо свідчать про високий рівень інтерфейсного капіталу і здатність до його реалізації. Для оцінки можуть бути застосовані як якісні (тривалість контактів, ступінь зацікавленості економічних контрагентів, наприклад, роботодавців, у співробітництві, умови співробітництва та ін.), так і кількісні показники, зокрема:

частка випускників, які працевлаштовуються на підприємствах і установах, з якими підтримуються постійні контакти, або які працевлаштовуються за цільовими договорами з роботодавцями тощо.

Імідж ВНЗ у споживачів і ділових партнерів, його ділова репутація мають самостійну ринкову вартість (гудвіл) і значною мірою впливають на ефективність його ринкової діяльності, однак і самі безпосередньо залежать від неї. Оцінити імідж і ділову репутацію ВНЗ можна досить об'єктивно, наприклад, шляхом опитувань абітурієнтів та їх батьків або роботодавців, витратами часу і коштів на укладання угод з діловими партнерами (наприклад, на виконання НДДКР) чи на працевлаштування випускників, на стимулювання вступників порівняно з основними конкурентами. За цими показниками і слід вести оцінку здатності ВНЗ до реалізації наявного інтерфейсного капіталу. Про високий імідж ВНЗ свідчать кількість іноземних студентів і аспірантів, які навчаються у ньому, наявність студентів і аспірантів з економічно розвинених країн тощо.

Соціально-психологічний клімат у колективі науково-педагогічних працівників і навчально-допоміжного персоналу ВНЗ та його структурних підрозділів (факультетів, кафедр, лабораторій тощо), корпоративна культура у багатьох випадках вирішальною мірою визначають шанси на успіх реалізації інтерфейсного капіталу ВНЗ і істотно підвищують його. Для їх оцінки застосовуються методи соціології та психології. Цей фактор є одним із основних, який забезпечує сприятливі творчі умови розвитку ВНЗ.

Комплексну оцінку інтелектуального капіталу ВНЗ можна виконати за наведеною нижче формулою. При цьому кількісні оцінки показників слід порівнювати безпосередньо, а якісні оцінки доцільно попередньо переводити у бальні.

Розрахункова формула має вигляд

$$I = \left(\sum_{i=1}^n \delta_i^a \cdot B_i^a \right) \cdot B_a + \left(\sum_{i=1}^n \delta_i^o \cdot B_i^o \right) \cdot B_o + \left(\sum_{i=1}^n \delta_i^l \cdot B_i^l \right) \cdot B_l, \quad (1)$$

де n – кількість показників; B_i^a , B_i^o , B_i^l – вагомість i -го показника відповідно людського, організаційного та інтерфейсного капіталів-підсистем; δ_i^a , δ_i^o , δ_i^l – відносна оцінка i -го показника (порівняно з еталоном) відповідно людського, організаційного та інтерфейсного капіталів-підсистем; B_a , B_o , B_l – вагомості капіталів-підсистем інтелектуального капіталу підприємства відповідно людського, організаційного та інтерфейсного.

При цьому:

$$\delta_i = \frac{O_i}{O_{\max}}, \text{ якщо максимальне значення показника є бажанішим;}$$

$$\delta_i = \frac{O_{\min}}{O_i}, \text{ якщо мінімальне значення показника є бажанішим.}$$

Вагомості показників визначають експертним методом. Згідно з формулою бажанішим є більше значення інтегрального показника, це свідчить про більш високий рівень інтелектуального капіталу ВНЗ. Ідеальним є $I=1$, що можливо, коли комплексні оцінки потенціалів-підсистем (складові-доданки поданої вище формули) також дорівнюють одиниці.

Основною проблемою є вибір еталону (бази) для порівняння. Таким може бути

найкраще значення показника з усіх аналогічних ВНЗ, які працюють на аналізованому ринку освітніх послуг (регіональному чи національному).

Доцільним уявляється за запропонованою формулою оцінювати ресурсну і потенційні складові інтелектуального капіталу. Це дозволить окремо визначити як ресурсну оснащеність ВНЗ, так і здатність до її реалізації, та визначити на цій основі конкретні заходи щодо управління інтелектуальним капіталом.

Підтриманням інтелектуального капіталу на належному рівні та забезпеченням його розвитку повинні займатися такі служби ВНЗ:

- ректорат, кафедри, відділ аспірантури, відділ кадрів та відділ підвищення кваліфікації викладачів відповідають за підвищення рівня знань і кваліфікації персоналу;

- кафедри та навчально-методичний відділ є відповідальними за комплектність та якість навчально-методичної документації;

- патентно-ліцензійний відділ, юридична служба є відповідальними за забезпечення юридичних прав на патенти та інші охоронні документи, їх реєстрацію у відповідних установах. Вони також повинні контролювати порядок і умови використання зазначених прав ВНЗ;

- ректорат, декани і зав. кафедри є відповідальними за ліцензування і акредитацію окремих спеціальностей і ВНЗ у цілому;

- відділ комп'ютерних інформаційних систем і технологій повинен відповідати за впровадження, використання, підтримання працездатності, модернізацію інформаційних систем і технологій, засобів комунікації та зв'язку. Він же (його підрозділи) відповідає за інформаційне, програмне, технічне та ін. забезпечення інформаційних систем;

- відділ маркетингу є відповідальними за повноту та якість економічної інформації, що характеризує зовнішнє середовище та економічних контрагентів підприємства. ПФО та бухгалтерія - за інформацію, що характеризує внутрішні відносини та ефективність діяльності факультетів, кафедр та ВНЗ у цілому;

- відділ маркетингу також відповідає за налагодження і підтримання зв'язків з економічними контрагентами ВНЗ та контактними аудиторіями. Він відповідає і за формування та підтримання на належному рівні іміджу та ділової репутації;

- ректорат, у тому числі студентський (як це є у багатьох ВНЗ), декани та зав. кафедри відповідають за рівень корпоративної культури та соціально-психологічний клімат у колективі.

Підбиваючи підсумки слід зробити такі висновки:

- визначено сутність і зміст інтелектуального капіталу ВНЗ як економічної категорії;

- визначено його складові і запропонована їх авторська класифікація;

- запропоновано критерії та систему показників, за якими слід вести оцінку окремих складових інтелектуального капіталу ВНЗ, а також методичний підхід до їх комплексної оцінки;

- визначено підрозділи, відповідальні за стан складових інтелектуального капіталу ВНЗ.

Подальші дослідження повинні бути спрямовані на розроблення організаційно-економічного механізму управління інтелектуальним капіталом ВНЗ.

Розділ 4 Проблеми управління інноваційним розвитком

1. Ілляшенко С.М. Сутність, структура і методичні основи оцінки інтелектуального капіталу підприємства / С.М. Ілляшенко // Економіка України. – 2008. – № 11. – С.16-26.
2. Кремень В.Г. К обществу знаний – через совершенствование системы образования / В.Г. Кремень // Социально-экономические проблемы информационного общества / под. ред. д.э.н., проф. Л.Г. Мельника. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2005. – С. 34-40.
3. Брукинг Э. Интеллектуальный капитал: ключ к успеху в новом тысячелетии / Э. Брукинг / Пер. с англ. под ред. Л. Н. Ковачин Питер, 2001. – 288 с.
4. Иноземцев В.Л. За пределами экономического общества. Постиндустриальные теории и постэкономические тенденции в современном мире / В.Л. Иноземцев. – М.: Academia. – Наука, 1988. – 640 с.
5. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
6. Козырев А.Н. Интеллектуальный капитал. / А.Н. Козырев [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://revolution.allbest.ru>.
7. Леонтьев Б.Б. Цена интеллекта. Интеллектуальный капитал в российском бизнесе. / Б.Б. Леонтьев. – М.: Издательский центр «Акционер», 2002 – 200 с.
8. Макаров В.Л. Экономика знаний: уроки для России / В.Л. Макаров // Вестник Российской Академии Наук. – Т. 73. – 2003. – № 5. – С. 450-462.
9. Мельник Л.Г. Экономика информации и информационные системы предприятия: учебн. пособ. / Л.Г. Мельник, С.Н. Ильяшенко, В.А. Касьяненко. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2004. – 400 с.
10. Мельник Л.Г. Предпосылки формирования информационного общества / Л.Г. Мельник / Социально-экономические проблемы информационного общества / Под ред. д.э.н., проф. Л.Г. Мельника. – Сумы: ИТД "Университетская книга", 2005. – С. 60-87.
11. Мельник Л.Г. Экономика и информация: экономика информации и информация в экономике: Энциклопедический словарь. / Л.Г. Мельник. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2005. – 384 с.
12. Институциональные основы инновационных процессов: Материалы Четвертых Дружеровских чтений / под ред. Р.М. Нижегородцева. – М.: Доброе слово, 2008. – 352 с.
13. Тофлер Э. Метаморфозы власти: Пер. с англ. / Э. Тофлер. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2004. – 669 с.
14. Тофлер Э. Третья волна. / Э. Тофлер. – М.: Издательство АСТ, 1999. – 784 с.
15. Геец В.М. Социально-экономические трансформации при переходе к экономике знаний / В.М. Геец // Социально-экономические проблемы информационного общества / Под. ред. д.э.н., проф. Л.Г. Мельника. – Сумы: ИТД «Университетская книга», 2005. – С. 16-33.
16. Иванов Ю.В. Формування конкурентних переваг вищих навчальних закладів на ринку освітніх послуг України: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04 / Иванов Юрій Васильович. – Полтава, 2008. – 20 с.
17. Оболенська Т.Є., Усиченко Ю.Н. Наукові засади формування механізму узгодженої взаємодії ринку освітніх послуг та ринку праці / Т.Є.Оболенська, Ю.Н. Усиченко // Науковий вісник Національного гірничого університету, 2006. – № 4. – С. 10-15.
18. Панкрухин А.П. Маркетинг образовательных услуг и маркетинговое образование: проблемы и перспективы в России / А.П.Панкрухин // Науковий вісник Національного гірничого університету, 2005. – № 5. – С. 5-10.
19. Пасінович І.І. Державне регулювання вищої освіти в умовах ринкових відносин: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.03 / Пасінович Ірина Ігорівна. – Львів, 2009. – 21 с.
20. Решетилова Т.Б. Оцінка конкурентоспроможності вищого навчального закладу / Т.Б. Решетилова // Науковий вісник Національного гірничого університету, 2005. – № 5. – С.10-14.
21. Семенюк С.Б. Дослідження кон'юнктури ринку освітніх послуг / С.Б. Семенюк. – Тернопіль: Вектор, 2008. – 160 с.

С.М. Ілляшенко. Інтелектуальний капітал ВНЗ як запорука його інноваційного розвитку: сутність, структура, підходи до оцінки

С.Н. Ильяшенко

Интеллектуальный капитал ВУЗа как залог его инновационного развития: сущность, структура, подходы к оценке

В статье раскрыта сущность и содержание интеллектуального капитала высшего учебного заведения как экономической категории. Определена его структура, сформована критериальная база и разработаны методические подходы к его оценке как в комплексе, так и по отдельным его подсистемам и элементам.

Ключевые слова: интеллектуальный капитал ВУЗа, инновационное развитие, подсистемы и элементы капитала, оценочные критерии, методика оценки.

S.M. Ilyashenko

Intellectual capital of the high school as pledge of its innovative development: essence, structure, approaches to the estimation

In the article the essence and the maintenance of the intellectual capital of the high educational institution as economic category is opened. Its structure is specified, the criterion base is formed and methodical approaches to its estimation both in a complex, and on its separate subsystems and elements are developed.

Keywords: intellectual capital of high school, innovative development, subsystems and capital elements, estimate criteria, estimation technique.

Отримано 17.11.2010 р.